

KS. JERZY ADAMCZYK*

Katolicki Uniwersytet Lubelski w Lublinie

e-mail: ksjerzyad@wp.pl

ORCID 0000-0003-1415-7378

KAROLINA MAZUR**

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

e-mail: karolina.mazur@upjp2.edu.pl

ORCID 0000-0001-8551-9239

STATUS PRAWNO-KANONICZNY SANKTUARIUM NARODOWEGO MATKI BOŻEJ Z LOURDES

Treść: Wstęp. – 1. Nazwa i charakter sanktuarium w Lourdes. – 2. Tożsamość i misja sanktuarium w Lourdes. – 3. Najważniejsze podmioty i organy sanktuarium Matki Bożej z Lourdes. – Zakończenie.

Wstęp

Fenomen sanktuariów łączy się z kościołami lub kaplicami czy innymi miejscami świętymi, do których wierni liczniej przybywali niż do innych miejsc kultu. Przychodzili tam zarówno indywidualnie, ale też w grupach – w pielgrzymkach. Procesowi tworzenia się sanktuariów towarzyszyły zazwyczaj jakieś znaki Boże, jak np. zdziałanie cudu na danym miejscu, czyjaś śmierć męczeńska, objawienie się prywatne Jezusa Chrystusa, Bogarodzicy Maryi lub jakiegoś świętego. Przy czym występowanie cudów nie musiało mieć formy nagłej, spektakularnej, chociaż i takie bywały, lecz narastało powoli, jako ewolucja

* **Ks. Jerzy Adamczyk**, dr hab., Katolicki Uniwersytet Lubelski, Wyższe Seminarium Diecezjalne w Radomiu.

** **Karolina Mazur**, dr, Katedra Kanonicznego Prawa Procesowego, Wydział Prawa Kanonicznego, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie.

wiary Ludu Bożego i coraz większego rozdawnictwa łaski, łącznie z łaskami cudownymi¹. „Z reguły sanktuarium, duże lub małe, wspaniałe architektonicznie lub skromne, znajdujące się czasami w miejscach górzystych, mają swój początek w jakimś objawieniu, wokół wybitnej relikwii lub w miejscu szczególnie naznaczonym świętością jakiegoś sługi Bożego albo też w różnych formach tego owocnego zjawiska, które powszechnie definiuje się jako «pobożność ludowa»”². Sanktuarium jest przede wszystkim rzeczywistością doświadczaną przez Lud Boży, w której wymiar nadprzyrodzony łączy się z wymiarem ludzkim. Chociaż prawdą jest, że każde sanktuarium jest erygowane za pomocą dekretu władzy kościelnej (aprobata), to przede wszystkim pierwotna inicjatywa w tej kwestii nie należy do człowieka, ale do samego Boga³.

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r., nawiązując do pierwszej, kanonicznej definicji sanktuarium, zawartej w odpowiedzi Kongregacji Studiów z 8 lutego 1956 r., stanowi, iż: „Przez sanktuarium rozumie się kościół lub inne miejsce święte, do którego – za zgodą ordynariusza miejsca – pielgrzymują liczni wierni, kierujący się szczególną pobożnością”⁴. Przytoczona definicja sanktuarium oraz

¹ J. DUDZIAK, *Prawno-kanoniczna koncepcja sanktuarium*, Tarnowskie Studia Teologiczne 9(1983), s. 60.

² CONGREGAZIONE DEL CLERO, *Santuari configurazione giuridica e dimensione pastorale*, n. I,1. (Dalej: *Santuari configurazione giuridica e dimensione pastorale* – tł. wł.) https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccclergy/documents/rc_con_ccclergy_doc_19111998_santuari_it.html [dostęp 1.05.2025].

³ TAMŻE.

⁴ Przytoczona w kanonie definicja kodeksowa „Sanktuarium” została błędnie przetłumaczona na język polski, zniekształcając myśl prawodawcy kościelnego. Tekst łaciński kan. 1230 KPK brzmi następująco: „Sanctuarii nomine intelliguntur ecclesia vel alius locus sacer ad quos ob peculiarem pietatis causam fideles frequentes, approbante Ordinario loci, peregrinantur”. Prawidłowe tłumaczenie tego przepisu winno brzmieć następująco: „Sanktuarium jest to kościół lub inne miejsce święte, do których za zgodą Ordynariusza miejsca pielgrzymują liczni wierni dla szczególnej przyczyny pobożności”. Szerzej na ten temat zob. w J. ADAMCZYK, *Kanoniczna figura pielgrzyma w korelacji z duszpasterstwem poprzez sanktuarium*, Sandomierz 2011, s. 61-62.

wprowadzenie kan. 1231-1234 KPK spowodowały, że po raz pierwszy w historii problematyka sanktuariów znalazła konkretny wyraz w powszechnym ustawodawstwie Kościoła. W ten sposób instytucja sanktuarium stała się podmiotem w prawie Kościoła powszechnego.

„Ze swej natury, sanktuarium jest miejscem świętym, gdzie głoszenie słowa Bożego, sprawowanie sakramentów, zwłaszcza Eucharystii i Pojednania, świadectwo miłosierdzia wyrażają wielkie zaangażowanie Kościoła w ewangelizację; i dlatego charakteryzuje się, jako miejsce prawdziwej ewangelizacji, gdzie przejawia się silne działanie miłosierdzia Bożego w życiu osób”⁵. Stąd „aby zorganizować i rozwijać liczne działania służące ewangelizacji, jak również by popierać rozwój osoby ludzkiej i promować pomoc społeczną, które bardzo często realizują się w tych uprzywilejowanych miejscach duchowej obecności, właściwe jest opracowanie stosownych Statutów”⁶.

Przedmiotem niniejszego opracowania będzie kwestia statusu prawnego sanktuarium narodowego Matki Bożej z Lourdes. Powstają w związku z tym pytania: jaka jest specyfika wspomnianego sanktuarium? Czym jest i jaka jest misja sanktuarium w Lourdes? Kto jest odpowiedzialny za funkcjonowanie tego ośrodka pielgrzymkowego? oraz jaka jest relacja sanktuarium do władzy kościelnej. Niniejszy artykuł stanowi próbę odpowiedzi na przedstawione pytania – problemy badawcze.

1. Nazwa i charakter sanktuarium w Lourdes

Papież Franciszek w liście apostolskim *Sanctuarium in Ecclesia*, przypomina, że „Sanktuaria pozostają do dziś w każdej części świata znakiem prostej i pokornej wiary ludzi wierzących, którzy znajdują w tych świętych miejscach podstawowy wymiar własnej tożsamości. Tam doświadczają głębszej bliskości Boga, czułości Dziewicy Maryi i towarzyszenia świętych: jest to doświadczenie prawdziwej duchowości, które nie może być umniejszone, co byłoby niedocenieniem

⁵ FRANCISCUS, *Sanctuarium in Ecclesia*, n. 4. (Dalej: *Sanctuarium in Ecclesia* – tł. wł.).

⁶ *Santuari configurazione giuridica e dimensione pastorale*, n. II, 2.

dzieła Ducha Świętego i życia w łasce”⁷. Takim sanktuarium o znaczeniu ogólnokościelnym i znanym na całym świecie jest sanktuarium narodowe Matki Bożej w Lourdes. Jest więc ono miejscem świętym (grota w skale, w której Matka Boża objawiła się św. Bernadecie) do którego – za aprobatą władzy kościelnej – pielgrzymują liczni wierni, z powodu szczególnej przyczyny pobożności, jaką były objawienia maryjne św. Bernadecie w grocie w Lourdes⁸. Należy zauważyć, że aprobata zakłada oczywiście pewną specyficzną więź między poszczególnymi sanktuariami a władzą udzielającą zatwierdzenia, co muszą uwzględniać same statuty⁹. Owa aprobata władzy kościelnej posiada dwojaki skutek: z jednej strony uznaje kościelną autentyczność pobożności pielgrzymów w każdym aspekcie, od ortodoksji wiary po poszanowanie dyscypliny kościelnej, a z drugiej strony czyni miejsce kultu przedmiotem przepisów kodeksowych i pozakodeksowych poświęconych sanktuariom¹⁰.

Do zatwierdzenia statutu sanktuarium diecezjalnego właściwy jest ordynariusz miejsca, natomiast statutu sanktuarium narodowego – konferencja biskupów, a statutu sanktuarium międzynarodowego – tylko Stolica Święta¹¹. Dykasteria ds. Duchowieństwa w dokumencie *Santuari configurazione giuridica e dimensione pastorale*, przypominała, że przywołany kan. 1232 KPK nie przewiduje obligatoryjnego charakteru takich statutów. Możliwość zobowiązania

⁷ *Sanctuarium in Ecclesia*, n. 2.

⁸ *Statuts canoniques du sanctuaire national Notre-Dame de Lourdes. Loi particulière*, Bulletin Officiel 17 février 2021, n. 66, s. 9-23, Introduction (Dalej: SNND – tł. wł).

⁹ *Santuari configurazione giuridica e dimensione pastorale...*, n. II, 2. Jan Dudziak zauważa, że „nowe prawo kościelne wymaga rygorystycznie aktu zatwierdzenia danego kościoła lub innego miejsca sakralnego na sanktuarium. W ten sposób została przyjęta zasada zależności każdego sanktuarium od hierarchicznej władzy kościelnej w stadium jego powstania, (...) jak i „w stadium jego funkcjonowania”. J. DUDZIAK, *Prawno-kanoniczna koncepcja sanktuarium*, dz. cyt., s. 70.

¹⁰ G. FELICIANI, *La disciplina canonica dei santuari*, Aedon. Rivista di arti e diritto on line 2(2003), <https://www.rivisteweb.it/doi/10.7390/10032> [dostęp 25.04.2025].

¹¹ KPK, kan. 1232.

wszystkich sanktuariów do posiadania statutów została przedyskutowana i wyraźnie odrzucona podczas przygotowywania nowych przepisów kodeksowych. *Consultor quidam proponit ut in canone statuatur obligatio pro omnibus sanctuariis habendi propria statuta, sed alii Consultores sunt contrarii*¹².

Prawodawca kościelny określa władzę, która jest kompetentna do zatwierdzania statutów sanktuarium¹³. Oznacza to, że sanktuarium może zostać ustanowione jako osoba prawna poprzez zastosowanie do niego tych samych norm, co do osoby prawnej. Ponieważ możliwość zobowiązania wszystkich sanktuariów do posiadania statutu została wyraźnie odrzucona podczas rewizji KPK, stąd należy wnioskować, że sanktuaria nie muszą mieć statusu osoby prawnej.

Osoby prawne stanowią przedmiot regulacji w kan. 113-123 KPK. Pod tym pojęciem należy rozumieć zespół osób lub rzeczy, które w prawie kanonicznym są podmiotami praw i obowiązków zgodnych z ich naturą¹⁴. Publiczna osoba prawna działa na podstawie własnych przepisów wewnętrznych, czyli statutu. Nabywa osobowość prawną po przedłożeniu i zatwierdzeniu treści statutu przez kompetentną władzę kościelną. W tym przypadku sanktuarium, nabywa osobowość prawną na mocy dekretu właściwego organu, który czyni to poprzez zatwierdzenie (*approbatio*¹⁵) jego statutu (są to dwa akty prawne, które mogą zostać dokonane tym samym dekretem). W takim postępowaniu znajduje swój wyraz zarówno autonomia wiernych (opracowanie statutu), jak i funkcja kościelnej władzy wykonawczej. Aprobata statutu sanktuarium to stwierdzenie, że cel sanktuarium odpowiada treści kan. 114 § 2 KPK, że jest on pożyteczny i możliwy

¹² COETUS STUDIORUM «DE LOCIS ET DE TEMPORIBUS SACRIS DEQUE CULTU DIVINO», *Adunatio diei 6 octobris 1979*, *Communicationes* 12(1980) 2, s. 343. Szerzej zob. J. FOX, *Notes on the Canonical Status of Shrines*, „*Notitiae*” 28 (1992), n. 4, s. 266.

¹³ KPK, kan. 1232 § 1.

¹⁴ KPK, kan. 113 § 2.

¹⁵ *Approbatio, -onis* – zgodzenie się, zatwierdzenie, pochwała, uznanie za dobre, zezwolenie na oddanie do druku. A. JOUGAN, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992, s. 47.

do zrealizowania w sposób określony statutem¹⁶. Aprobata statutu pozwala na stworzeniu pewnego rodzaju tożsamości korporacyjnej (*corporate identity*) lub osobowości, która umożliwi instytucji, np. zespołowi osób, takich jak np. stowarzyszenie, lub zespołowi rzeczy i usług, takich jak np. szpital lub szkoła, funkcjonowanie jak osoba fizyczna, która ma prawa i obowiązki w ramach społeczności. W odniesieniu do sanktuarium, które posiada osobowość prawną, miałyby ono prawo do nabywania gruntów, nieruchomości itp. oraz do zarządzania nimi zgodnie ze swoim statutem itp. Jest oczywiste, że obowiązkiem kompetentnej władzy udzielającej zatwierdzenia byłoby uprzednie sprawdzenie, czy cele sanktuarium są zgodne z misją Kościoła: duchowe lub doczesne, dzieła pobożności, apostołstwa lub miłości. Przed zatwierdzeniem statutu, kompetentna władza kościelna powinna również upewnić się, czy cel sanktuarium jest rzeczywiście użyteczny i czy sanktuarium posiada wystarczające środki, aby zapewnić realizację założonego celu¹⁷. Charakter sanktuarium jest określony przez władzę, która zatwierdziła jego statut, czyli przez ordynariusza miejsca dla sanktuariów diecezjalnych, konferencję biskupów dla sanktuariów narodowych czy Stolicę Apostolską dla sanktuariów międzynarodowych. Ponieważ statut sanktuarium, zgodnie z kan. 1232 § 2 KPK, winien w szczególności określać „cel, władzę rektora, własność i administrację dóbr” (kan. 94 KPK), to jego zatwierdzenie rodzi relację podporządkowania między sanktuarium a konkretną władzą kościelną; ta ostatnia przejmuje również władzę i obowiązki kontroli i nadzoru¹⁸.

Oficjalna nazwa omawianego ośrodka pielgrzymkowego brzmi: Narodowe Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes (Sanctuaire National

¹⁶ J. Fox, *Notes on the Canonical Status of Shrines*, dz. cyt., s. 266; R. SOBAŃSKI, *Komentarz do 117*, w: J. Krukowski, R. Sobański, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1. Księga I. Normy ogólne, Poznań 2003, s. 193. Zob. także G. FELICIANI, *La disciplina canonica dei santuari*, dz. cyt., n. 7.

¹⁷ J. Fox, *Notes on the Canonical Status of Shrines*, dz. cyt., s. 266-267.

¹⁸ M. CALVI, *I santuari nel nuovo Codice di diritto canonico*, Quaderni di diritto ecclesiale 2(1989) 2, s. 184.

Notre-Dame de Lourdes)¹⁹. Gdy idzie o omawiane sanktuarium, to w jego statucie stwierdza się: „Niniejsze Statuty określają ramy normatywne dla tożsamości, misji i zarządu Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes. Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes jest narodowym sanktuarium katolickim. Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes jest publiczną kościelną osobą prawną (kan. 114 i 116 KPK), kanonicznie erygowaną przez Konferencję Episkopatu Francji. Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes, wraz ze wszystkimi pomieszczeniami i obiektami budowlanymi, jest wyłączone spod jurysdykcji parafii”²⁰.

Z kolei uzasadnia się narodowy charakter sanktuarium i jego relacje do Konferencji Episkopatu Francji:

Ze względu na wydarzenia związane z orędiem z Lourdes, które wykraczają poza diecezję, oraz znaczenie, jakie życie sanktuarium nabrało dla życia całego Kościoła we Francji, sanktuarium w Lourdes zostało podniesione do rangi sanktuarium narodowego. Umożliwi to lepsze zaangażowanie afektywnej i efektywnej kolegalności biskupów Francji we wspieraniu biskupa diecezji Tarbes i Lourdes w nadzorze nad działalnością sanktuarium i promowaniu jego duszpasterskiego wpływu. Niniejszy statut został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Francji, zgodnie z kan. 1232 KPK. Sanktuarium podlega zatem normom kodeksowym i innym obowiązującym przepisom prawa kanonicznego oraz prawodawstwu partykularnemu (niniejszym statutem, przepisom Konferencji Episkopatu Francji oraz ustawodawstwu diecezji Tarbes i Lourdes). Regulamin wewnętrzny uzupełnia niniejszy statut. Określa on pewne działania i procedury organizacyjne różnych organów i podmiotów sanktuarium²¹.

¹⁹ SNND, Introduction.

²⁰ SNND, art. 1.

²¹ SNND, art. 2 § 1-3 i 5; *Santuari configurazione giuridica e dimensione pastorale*, n. II, 2; J. DUDZIAK, *Prawno-kanoniczna koncepcja sanktuarium*, dz. cyt., s. 70.

Konferencja Episkopatu Francji ustaliła także okres obowiązywalności statutu i możliwość dokonywania w nim zmian. Otóż:

Niniejszy statut Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes obowiązuje na czas nieokreślony. Rozwój sytuacji i troska o potrzeby duszpasterskie Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes mogą wymagać modyfikacji niniejszego statutu, które mogą być zaproponowane przez radę episkopatu ds. Sanktuarium w Lourdes (Conseil épiscopal d'orientation du Sanctuaire Notre-Dame de Lourdes), biskupa odpowiedzialnego za sanktuarium (biskupa diecezji Tarbes i Lourdes) lub rektora Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes. Wszelkie zmiany statutu muszą być zatwierdzone przez radę episkopatu ds. Sanktuarium w Lourdes, przed ratyfikacją przez Konferencję Biskupów Francji²².

W statucie ustala się też miejsce Sanktuarium: „Siedziba Sanktuarium Notre-Dame de Lourdes znajduje się pod adresem: 1, avenue Mgr Théas, 65100 Lourdes”²³.

2. Tożsamość i misja sanktuarium w Lourdes

Zatwierdzenie kanoniczne sanktuarium jest oficjalnym uznaniem danego miejsca świętego i jego specyficznego przeznaczenia, upoważnia je do przyjmowania pielgrzymów Ludu Bożego, którzy się tam udają, by wielbić Ojca, wyznawać swoją wiarę, pojednać się z Bogiem, z Kościołem i z bliźnimi oraz błagać o wstawiennictwo Matkę Bożą lub świętego²⁴.

Prawodawca kościelny stanowi, iż w statucie należy określić w szczególności cel, władzę rektora, prawo własności i zarząd majątkiem. Jeśli chodzi o cel sanktuarium, należy stwierdzić, że celem każdego sanktuarium, jako miejsca świętego, jest promowanie

²² SNND, art. 16-17.

²³ SNND, art. 3.

²⁴ CONGREGATIO DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM, *Direttorio su pietà popolare e liturgia. Principi e orientamenti*, n. 264.

kultu, pobożności i duchowego pożytku wiernych, a środki do tego są zawsze zasadniczo takie same: liturgia, zwłaszcza celebrowanie Mszy św. i innych sakramentów, oraz głoszenie Ewangelii, choć winne być one „obfitsze”²⁵. Wydaje się, że ustalenie celu sanktuarium będzie polegało na określeniu szczególnego motywu pobożności (*pietatis causa*), który przyciąga pielgrzymów, sposobów wspierania tej pobożności, a poprzez nią kultu, i budowania wiernych. Będzie to również służyć ochronie tożsamości i cech każdego sanktuarium²⁶. Franciszek mówi o duchowości właściwej dla każdego sanktuarium, wskutek której pielgrzymi są prowadzeni zgodnie z „pedagogiką ewangelizacji”²⁷.

W tym miejscu należy odnieść się do Jana Dudziaka, który uważa, że: „w nowym prawie kościelnym odstępuje się od konkretyzowania bezpośredniego przedmiotu kultu sanktuarijnego jako elementu definiującego, np. że chodzi tu o obraz, figurę, relikwie, cudowne wydarzenie itp. Natomiast ujęto tę sprawę ogólniej, jako wszelkiego rodzaju konkretne przedmioty kultu, tj. obrazy, figury, relikwie, wydarzenia cudowne, objawienia itp., które w danym sanktuarium są czczone z «motywu szczególnej pobożności» — *peculiaris pietatis causa*. (...) Ale też z drugiej strony, na co należy zwrócić szczególną uwagę, w tym ogólnym sformułowaniu bezpośredniego przedmiotu kultu sanktuarijnego, zdecydowano o szczególnie sakralnym profilu każdego sanktuarium, zarówno z punktu widzenia ontycznego, jak subiektywno-personalistycznego. Co to znaczy? Sanktuarium ze swym specyficznym przedmiotem kultu (obraz, figura, relikwie itp.), musi przede wszystkim już na sobie samym nosić znamiona *peculiaris pietatis* („szczególnej pobożności”, „odczucia nadprzyrodzonego”), to

²⁵ KPK, kan. 1234 § 1.

²⁶ J. MARTÍN DE AGAR, *Comentario de los cán. 1230-1234*, w: *Comentario exegetico al Código de Derecho Canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. 3, cz. II, wyd. 3, Pamplona 2002, s. 1855-1856.

²⁷ *Sanctuarium in Ecclesia*, n. 4; CONGREGAZIONE PER IL CULTO DIVINO, *Orientamenti e proposte per la celebrazione dell'anno mariano*, n. 93.

jest być zdolne samo ze siebie wzbudzać u wiernych religijne refleksje i uczucia²⁸ i specyficzną pobożność²⁹.

Tak zatem źródłem każdego sanktuarium jest pobożność ludowa, pobożność, którą pewne miejsce lub obraz, cuda, objawienia, relikwie wzbudzają w wiernych, co w konsekwencji – w następnej kolejności – przyniesie działanie władzy kościelnej (aprobata). Innymi słowy, sanktuarium nie powstaje na mocy dekretu, ani nie jest tytułem nadanym przez władzę kościelną, ale jest rzeczywistością zrodzoną z pobożności ludowej³⁰.

W tym miejscu należy postawić następujące pytania: Jaki jest więc cel i cechy charakterystyczne sanktuarium w Lourdes, które wyrażają i chronią tożsamość tego ośrodka pielgrzymkowego? Jaka jest jego misja? Odpowiedzi należy poszukiwać w statucie, w którym stwierdzono, że: „Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes oferuje każdemu, kto do niego wejdzie, możliwość odkrycia orędzia z Lourdes, które powstało w wyniku spotkania Maryi Dziewicy i św. Bernadety.

²⁸ J. DUDZIAK, *Prawno-kanoniczna koncepcja sanktuarium...*, dz. cyt., s. 67. Sanktuarium istnieje wtedy, gdy jest celem licznych wiernych, którzy pielgrzymują tam ze szczególnych pobudek pobożności. Powody te obejmują na przykład pragnienie pokuty i nawrócenia, poszukiwanie utraconej wiary lub umocnienie chrześcijańskiego świadectwa, prośbę o Bożą łaskę, wypełnienie ślubu, szczególne nabożeństwo do Maryi Dziewicy lub świętego. M. CALVI, *I santuari nel nuovo Codice di diritto canonico*, dz. cyt., s. 182.

²⁹ W trakcie prac kodyfikacyjnych dnia 6 października 1979 r. padła propozycja, by określić bliżej bezpośredni przedmiot kultu sanktuarijnego jako: sławny ze czci obraz, figurę, relikwie słynniejsze, zdziałanie cudu, itp. Jednakże w ostatecznej dyskusji Zespół Konsultorów uznał, iż byłyby to bądź co bądź tylko przykłady, które nie wyczerpywałyby zagadnienia, wobec czego lepiej ich zaniechać. Komisja poszła za sugestią konsultorów. COETUS STUDIORUM «DE LOCIS ET DE TEMPORIBUS SACRIS DEQUE CULTU DIVINO», *Adunatio diei 6 octobris 1979*, dz. cyt., s. 340. Zob. także J. DUDZIAK, *Prawno-kanoniczna koncepcja sanktuarium*, dz. cyt., s. 67; X. BROSSA, *Régimen jurídico de los santuarios en el CIC*, Pontificium Athenaeum Sanctae Crucis, Roma 1996, s. 110-111; C. ROSELL, *Santuarios y Basílicas en el Derecho canónico vigente*, *Efemérides Mexicana* 6(1988) 17, s. 165.

³⁰ X. BROSSA, *Régimen jurídico*, dz. cyt., s. 108.

Pod tym względem Sanktuarium jest uprzywilejowanym miejscem uzdrawiania ciał i serc³¹.

Autorzy statutu ustalają, że:

Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes realizuje swoją misję na różne sposoby: 1. przyjmowanie pielgrzymów, w grupach lub indywidualnie, starając się odpowiedzieć na ich różne potrzeby, oferując im warunki sprzyjające spotkaniu z Bogiem, ale także przyjmowanie członków innych wyznań chrześcijańskich, wyznawców innych religii i wszystkich ludzi dobrej woli, którzy szukają duchowego, ludzkiego i kulturowego ubogacenia. Ta misja przyjmowania jest realizowana w pierwszej kolejności wobec chorych, osób z niepełnosprawnościami oraz tych, którzy są życiowo bezradni, we współpracy z Hospitalité Notre-Dame de Lourdes, diecezjalnymi ośrodkami szpitalnictwa i ośrodkami opieki towarzyszącej. 2. Szczególna troska o to, aby sanktuarium było miejscem głoszenia Ewangelii dla tych, którzy do niego przybywają, i aby posiadało dynamikę misyjną, umożliwiającą pielgrzymom bycie świadkami wiary. 3. Przyznanie szczególnego miejsca sprawowaniu sakramentów, zwłaszcza Eucharystii i sakramentu pojednania, zgodnie z kan. 1234 § 1 KPK³². 4. Wspieranie każdego pielgrzyma w wyrażaniu jego wiary i pobożności maryjnej, a w szczególności umożliwienie pełnego wyrażenia pobożności ludowej. 5. Promowanie pobożności maryjnej, w szczególności poprzez modlitwę różańcową, procesje, rekolekcje itp. 6. Umożliwienie wykonywania form modlitwy osobistej i wspólnotowej oraz praktyk pobożności zatwierdzonych przez Kościół. 7. Zachęcanie do wymiany międzykulturowej, szanując różnorodność

³¹ SNND, art. 6.

³² Kan. 1234 § 1 KPK: „W sanktuariach należy zapewnić wiernym obfitsze środki zbawienia przez gorliwe głoszenie słowa Bożego, odpowiednie ożywienie życia liturgicznego, zwłaszcza przez sprawowanie Eucharystii i pokuty, oraz kultuwanie zatwierdzonych form pobożności ludowej”.

pochodzenia geograficznego pielgrzymów, która jest nieodłącznym elementem tego miejsca kultu, oraz umożliwienie każdemu zrozumienie orędzia z Lourdes we własnej kulturze, poprzez rozwijanie właściwej pobożności maryjnej i zachęcanie do badań nad teologią obecną w orędiu z Lourdes³³.

Przytoczone dyspozycje statutowe wyraźnie pokazują charakterystyczny profil Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes: jest to możliwość odkrycia orędzia z Lourdes, które powstało w wyniku spotkania Maryi Dziewicy i św. Bernadety i uprzywilejowane miejsce uzdrawiania ciał i serc. Ta misja przyjmowania pątników jest realizowana w pierwszej kolejności wobec chorych, osób z niepełnosprawnościami oraz tych, którzy są życiowo bezradni, we współpracy z Hospitalité Notre-Dame de Lourdes, diecezjalnymi ośrodkami szpitalnictwa i ośrodkami opieki towarzyszącej. Przedstawiony charyzmat tego francuskiego sanktuarium ukazuje je jako wzór w pełnieniu dzieł miłosierdzia.

Jest wiele sanktuariów, w których dzięki gorliwej pracy rektorów i ich współpracowników, kwitnie miłość Chrystusowa i zdaje się przedłużać troskliwość matczyna Błogosławionej Dziewicy Maryi. Jest to widoczne: w przyjmowaniu i udzielaniu gościny pielgrzymom, zwłaszcza najbiedniejszym, poprzez stwarzanie im, zależnie od możliwości, warunków do chwil godziwego odpoczynku; w trosce i pomocy pielgrzymom starszym, chorym i upośledzonym; na nich zwraca się uwagę i rezerwuje się im najlepsze miejsca w sanktuarium. Dla nich urząda się w godzinach najbardziej; odpowiednich specjalne nabożeństwa, bez izolowania ich jednak od pozostałych wiernych. Wreszcie organizuje się dla nich grupy wolontariuszy, którzy wspaniałomyślnie pomogą przede wszystkim w sprawnym przebiegu ich transportu; w dyspozycyjności i posłudze

³³ SNND, art. 7.

wszystkim pielgrzymom, prostym i wykształconym, biednym i bogatym, rodakom i obcokrajowcom³⁴.

Norma statutowa stanowi o przyznaniu w tym sanktuarium szczególnego miejsca sprawowaniu sakramentów, zwłaszcza Eucharystii i sakramentu pojednania, zgodnie z kan. 1234 § 1 KPK. Wydaje się, że powinno się również wyraźnie zaznaczyć uprzywilejowane miejsce sakramentu chorych, i to niejednokrotnie celebrowanego wspólnie, jednocześnie dla wielu chorych, którzy są odpowiednio przygotowani i należycie usposobieni, według kan. 1002 zgodnie z przepisami biskupa diecezji Tarbes i Lourdes, na którego terytorium leży sanktuarium, i który winien wydać takie normy. Przepis kan. 1002 KPK jest zupełnie nowy, gdyż analogicznej normy nie było ani w kodeksie Pio-Benedyktyńskim z 1917 r.³⁵, ani w kolejnych schematach opracowywanych podczas prac nad rewizją tego kodeksu. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że kan. 1002 KPK zrehabilitowano na podstawie obowiązujących przepisów liturgicznych, które przewidują też wspólne udzielanie sakramentu namaszczenia chorych, chociaż zwykłym sposobem pozostaje nadal jego indywidualne sprawowanie zgodnie z kan. 1000 KPK. Prawozorem omawianej formy liturgicznej jest wspólne udzielanie namaszczenia, jakie ma miejsce podczas licznych pielgrzymek chorych do sanktuarium w Lourdes, gdzie w 1969 r. eksperymentalnie zastosowano ten obrzęd³⁶.

Na poparcie postulatu wyeksponowania sakramentu chorych w statucie warto przypomnieć, co następuje:

³⁴ Wskazania i propozycje obchodu Roku Maryjnego, n. 76. „W Sanktuarium, w końcu, otwiera się na oścież drzwi dla chorych, niepełnosprawnych, a zwłaszcza ubogich, zepchniętych na margines, uchodźców i imigrantów”. *Sanctuarium in Ecclesia*, n. 4.

³⁵ *Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus* (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars II, s. 1-593.

³⁶ *Sakrament chorych. Obrzędy i duszpasterstwo, Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, n. 17, Katowice 1998, s. 14-28; B. ZUBERT, *Sakrament namaszczenia chorych. Próba wykładni obowiązujących przepisów kodeksowych*, *Roczniki Nauk Prawnych* 5(1995), s. 31.

Jego Eksceleńcja Biskup Piotr Maria Théas, biskup Tarbes i Lourdes, zwrócił się z prośbą o pozwolenie na przeprowadzenie w drodze eksperymentu wspólnego udzielania namaszczenia chorych z okazji pielgrzymek chorych do sanktuarium w Lourdes. Święta Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, udzielając pozwolenia na przeprowadzenie eksperymentu pod nadzorem określonych ekspertów (10 czerwca 1969 r., Prot. n. 109/69), przekazała listę fragmentów biblijnych dotyczących celebracji sakramentu³⁷.

Po pewnym czasie wspomniany wyżej biskup złożył raport, wskazując również sposób, w jaki ten sakrament był celebrowany, a także dołączono komentarze i sugestie tych, którzy przeprowadzili ów eksperyment. A oto fragment *Sprawozdania ze wspólnotowych celebracji namaszczenia chorych w sanktuarium w Lourdes*:

w dniu 2 lipca 1969 r. Święta Kongregacja Kultu Bożego zezwoliła, w imieniu Jego Świątobliwości Pawła VI, na wspólnotowe celebracje namaszczenia chorych «ad experimentum et ad biennium». W miesiącach letnich 1969 r. odbyło się około dwudziestu pielgrzymek, podczas których celebrowano ten sakrament. Biskup Tarbes i Lourdes osobiście lub za pośrednictwem wyznaczonych przez siebie kapłanów uczestniczył w tych uroczystościach. (...) Sanktuarium w Lourdes, powstałe w odpowiedzi na wezwanie Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej, od samego początku było wyjątkowym centrum życia sakramentalnego Ludu Bożego. Święty Pius X ogłosił Lourdes «tronem tajemnicy eucharystycznej». Lourdes jest miastem przebaczenia i sakramentu pokuty. Jednak od samego początku pielgrzymek chorzy przybywają do Groty w coraz większej liczbie. Obecnie każdego roku do Lourdes przybywa co najmniej 50 000 chorych. Opieka duszpasterska nad chorymi i udzielanie sakramentu chorych zawsze znajdowały się

³⁷ Notitiae 6(1970), 50, s. 13 (tł. wł.).

w centrum uwagi biskupów Lourdes i kierowników pielgrzymek. Odnowa spowodowana wspólnotową celebracją jeszcze bardziej podkreśla opatrnościową misję sanktuarium maryjnego w życiu sakramentalnym³⁸.

3. Najważniejsze podmioty i organy sanktuarium Matki Bożej z Lourdes

Na wstępie należy zwrócić uwagę na kan. 1232 § 2 KPK, zgodnie z którym: „w statucie (sanktuarium) należy określić w szczególności cel, władzę rektora, prawo własności i zarząd majątkiem”. Prawodawca kościelny użył sformułowania „w szczególności”, zwracając uwagę, że powyższe wyliczenie ma charakter przykładowy, dlatego w statucie można także umieścić inne zagadnienia.

Ze względu na szczególny charakter, oddziaływanie, ale także z racji na przyznanie sanktuarium lurdzkiemu tytułu „narodowe”, w tej instytucji istnieje wiele podmiotów i organów odpowiedzialnych za funkcjonowanie tego ośrodka. We wstępie do statutu sanktuarium w Lourdes uzasadniono przyznanie temu sanktuarium przymiotnika „narodowe”: „Aby promować ewangelizacyjną rolę Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes, biorąc pod uwagę jego wpływ w kontekście rosnącej «międzynarodowości», wydawało się pożądane nadanie mu statusu «narodowego» zatwierdzonego przez Konferencję Episkopatu Francji (por. kan. 1231 KPK) w ścisłej współpracy z diecezją Tarbes i Lourdes”³⁹.

W tym miejscu należy zauważyć, że omawiane sanktuarium jest przede wszystkim – jak każda taka instytucja – sanktuarium diecezjalnym⁴⁰. Termin „diecezjalny” nie oznacza wyłącznie i koniecznie instytucji obejmujących całą diecezję, ale także, bardziej ogólnie

³⁸ ÉVÊQUE DE TARBES ET LOURDES, *Rapport sur la célébration communautaire de l'onction des malades dans les sanctuaires de Notre-Dame de Lourdes*, Notitiae 6(1970) 50, s. 24-25.

³⁹ SNND, Introduction.

⁴⁰ J. MARTÍN DE AGAR, *Comentario de los cán. 1230-1234* dz. cyt., s. 1850.

i szerzej, rzeczywistości, które cieszą się uznaniem i zatwierdzeniem jedynie przez władze diecezjalne⁴¹. W wypadku Lourdes zdecydowano się na uznanie tego sanktuarium za „narodowe”, co pociąga za sobą określone skutki prawne, zgodnie z kan. 123 KPK⁴². Warto zauważyć, że z punktu widzenia prawa kanonicznego wydaje się, że zależność sanktuarium od organu, który je zatwierdza (w tym wypadku od Konferencji Episkopatu Francji), będzie zasadniczo podobna do tej, jaką mają diecezjalne, krajowe lub międzynarodowe osoby prawne lub stowarzyszenia, a w szczególności te, którym nadano statut. W przypadku sanktuariów narodowych, ich statuty są uchwalane przez konferencję episkopatu danego kraju. Oznacza to, że cały Kościół we Francji również ma zobowiązania względem Lourdes i że będzie bardziej angażował się w wewnętrzne życie i zarządzanie sanktuarium. Stąd zrozumiała jest rozbudowana struktura zarządzania tym ośrodkiem kultu.

Artykuł 4 statutu wymienia na początku sumarycznie podmioty i organy istniejące w tym sanktuarium. Biskup Tarbes i Lourdes nadzoruje życie sanktuarium (chyba że Stolica Apostolska postanowi inaczej) z pomocą rektora, któremu pomagają wicerektor i inne osoby pracujące dla sanktuarium, w tym „kapelani”⁴³, zwani również statutowo „officiers”, oraz rada sanktuarium. Narodowe Sanktuarium w Lourdes jest nadzorowane przez radę episkopatu, która podlega Konferencji Episkopatu Francji i której przewodniczy biskup Tarbes i Lourdes. Radzie ds. ekonomicznych sanktuarium przewodniczy biskup Tarbes i Lourdes. Ten ostatni, na wniosek rektora i po

⁴¹ G. FELICIANI, *La disciplina canonica dei santuari*, dz. cyt., n. 6.

⁴² KPK, kan. 123: „Po wygaśnięciu publicznej osoby prawnej przeznaczenie jej dóbr i praw majątkowych, jak również zobowiązań, jest regulowane prawem i statutem, a w braku przepisów przechodzą na osobę prawną bezpośrednio wyższą, zachowując zawsze wolę fundatorów lub ofiarodawców oraz prawa nabyte: po wygaśnięciu prywatnej osoby prawnej przeznaczenie jej dóbr i zobowiązań rządzi się własnym statutem”.

⁴³ W SNND, w kilku miejscach wyjaśnia się, że „kapelan” to zwyczajowa nazwa używana do określenia pracownika sanktuarium, która nie odpowiada figurze kapelana określonej w kan. 564-572 KPK; SNND, art. 4.

zasięgnięciu opinii rady ds. ekonomicznych sanktuarium, mianuje dyrektora ds. zwyczajnej administracji sanktuarium⁴⁴.

Na pierwszym miejscu kontrolę i troskę o sanktuarium w Lourdes sprawuje Konferencja Episkopatu Francji: „Narodowe Sanktuarium w Lourdes jest nadzorowane przez radę episkopatu ds. sanktuarium w Lourdes (*Le Conseil épiscopal d'orientation du Sanctuaire Notre-Dame de Lourdes*), która podlega Konferencji Episkopatu Francji”⁴⁵.

W skład wymienionej rady wchodzi: biskup diecezji Tarbes i Lourdes odpowiedzialny za sanktuarium, arcybiskup metropolita Tuluzy, dwóch lub trzech biskupów mianowanych przez radę stałą Konferencji Episkopatu Francji na odnawialną trzyletnią kadencję; może być mianowany biskup emeryt, od dwóch do czterech innych członków (wierni świeccy, kapłani, diakoni, zakonnicy i zakonnice). Mogą to być eksperci w dziedzinie ewangelizacji i liturgii lub przedstawiciele sektora hotelarsko-gastronomicznego. Są oni mianowani przez radę stałą na wniosek biskupa diecezji Tarbes i Lourdes, na odnawialną trzyletnią kadencję. W skład wymienionej rady wchodzi oczywiście rektor sanktuarium⁴⁶.

Rada episkopatu ds. sanktuarium w Lourdes (*Le Conseil épiscopal d'orientation du Sanctuaire Notre-Dame de Lourdes*) zbiera się co najmniej dwa razy w roku i może wezwać innych ekspertów, świeckich lub duchownych, krajowych lub innych, w zależności od potrzeb. Można zaprosić dyrektora sanktuarium ds. ekonomicznych. Przewodniczy jej biskup diecezji Tarbes i Lourdes. Rada określa główne kierunki duszpasterskie Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes i zapoznaje się z wynikami finansowymi i budżetem po ich zatwierdzeniu przez radę ekonomiczną sanktuarium. Rada może zaproponować wszelkie zmiany w statucie sanktuarium, które zostaną przedłożone do zatwierdzenia przez Zgromadzenie Plenarne Biskupów Francji⁴⁷.

⁴⁴ SNND, art. 4.

⁴⁵ SNND, art. 4.

⁴⁶ SNND, art. 8 § 1.

⁴⁷ SNND, art. 8 § 2-5.

Kolejnym podmiotem odpowiedzialnym za sanktuarium jest biskup Tarbes i Lourdes (chyba że Stolica Apostolska postanowi inaczej). Jest on kompetentny do: przewodniczenia radzie ds. sanktuarium w Lourdes, przewodniczenia radzie ds. ekonomicznych sanktuarium, do mianowania dyrektora sanktuarium, członków rady rektorskiej i członków rady ds. ekonomicznych, do mianowania „kapelanów, do czuwania nad właściwym zarządzaniem dobrami Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes. We wszystkich sprawach prawnych biskup Tarbes i Lourdes reprezentuje sanktuarium zgodnie z prawem kanonicznym⁴⁸.

Z drugiej strony, biskup Tarbes i Lourdes, jak każdy biskup diecezjalny, ma własne prawa i obowiązki w odniesieniu do sanktuariów znajdujących się na terenie jego diecezji, niezależnie od tego, czy mają one charakter krajowy, czy międzynarodowy, podobnie jak w odniesieniu do innych miejsc kultu i organów podlegających jego jurysdykcji, w zakresie, w jakim jest odpowiedzialny za zapewnienie porządku i dyscypliny oraz za organizację kultu, duszpasterstwa i apostołatu⁴⁹. Charakter krajowy lub międzynarodowy sanktuarium nie oznacza bowiem wyłączenia go spod władzy miejscowej.

Prawodawca kościelny zalecił, aby w statucie określić w szczególności cel, władzę rektora, prawo własności i zarząd majątkiem⁵⁰. Otóż w sanktuarium w Lourdes rektor jest mianowany przez radę stałą Konferencji Episkopatu Francji, na wniosek biskupa diecezji Tarbes i Lourdes, w miarę możliwości spośród kapłanów jego diecezji. Jeśli kapłan proponowany na rektora nie należy do diecezji Tarbes i Lourdes, jego ordynariusz musi wyrazić na to zgodę. Jego kadencja trwa 5 lat, z możliwością jednokrotnego przedłużenia⁵¹.

Rektor jest odpowiedzialny za codzienne funkcjonowanie Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes, zgodnie z zadaniami określonymi

⁴⁸ SNND, art. 9.

⁴⁹ Na przykład: KPK, kan. 381 § 1, 386, 391, 391, 392, 394 i 397. Szerzej zob. J. MARTÍN DE AGAR, *Comentario de los cán. 1230-1234*, dz. cyt., s. 1855.

⁵⁰ KPK, kan. 1232 § 2.

⁵¹ SNND, art. 10 § 1-3.

w art. 7 statutu przy jednoczesnym respektowaniu, wytycznych duszpasterskich Konferencji Episkopatu Francji gwarantujących rozwój sanktuarium, zarówno w kraju, jak i za granicą. Do zadań rektora należy nadzór i koordynacja działań duszpasterskich, podejmowanie wszelkich niezbędnych kroków w celu opieki i przyjmowania pielgrzymów oraz troska o spełnianie prośb pielgrzymów o udzielenie sakramentów. Rektor, działając w porozumieniu z biskupem diecezji Tarbes i Lourdes, utrzymuje także relacje z innymi instytucjami publicznymi lub prywatnymi, które przyczyniają się do podnoszenia rangi sanktuarium.

Biskup diecezji Tarbes i Lourdes, na wniosek rektora, może mianować wicerektora na okres pięciu lat, z możliwością jednokrotnego przedłużenia. Wicerektor jest odpowiedzialny za wspieranie rektora w jego zadaniach, zastępowanie go w razie jego nieobecności oraz, na specjalne zlecenie rektora, w relacjach instytucjonalnych. Przewodniczy radzie rektorskiej, jeżeli rektor nie może w niej uczestniczyć⁵².

Po otrzymaniu zgody lub opinii rady ds. ekonomicznych sanktuarium, rektor zatwierdza, w szczególności, każdy projekt rozwoju sanktuarium, inwestycji i, bardziej ogólnie, każdą decyzję dotyczącą zarządzania majątkiem, zasobami ludzkimi i finansowymi, przedstawioną przez dyrektora sanktuarium, który podlega bezpośrednio jemu, z uwzględnieniem odpowiednich kompetencji biskupa diecezji Tarbes i Lourdes⁵³.

Rektor jest odpowiedzialny za zarządzanie dobrami sanktuarium i podlega biskupowi diecezji Tarbes i Lourdes. Jest także moderatorem wspólnoty osób posługujących w Sanktuarium, do której należą „kapelani”, składającej się z kapłanów, diakonów, osób zakonnych i świeckich. Rektor jest zobowiązany do zamieszkania w Domu Kapelanów⁵⁴. Można ogólnie powiedzieć, że w świetle prawa powszechnego, rektor sanktuarium ma prawa i obowiązki odpowiadające tym,

⁵² SNND, art. 10 § 4.

⁵³ SNND, art. 10 § 6.

⁵⁴ SNND, art. 10 § 7-10.

które w kan. 556-563 KPK przypisują rektorom kościołów, oczywiście oprócz obowiązków określonych w kan. 1234 KPK.

Kolejnym organem w strukturze Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes jest rada rektorska. Rektor jest wspomagany przez to gremium. Rada obraduje pod przewodnictwem rektora i zbiera się regularnie, w miarę potrzeb. Jeżeli Rektor nie może uczestniczyć w posiedzeniu, przewodniczy mu wicektor. Członkowie Rady są mianowani przez biskupa diecezji Tarbes i Lourdes, na wniosek rektora, spośród „kapelanów” lub innych osób posiadających szczególne kompetencje w zakresie życia sanktuarium. Oprócz rektora, w skład rady wchodzi co najmniej trzech członków, a maksymalnie ośmiu (w tym wicektor). Ich kadencja trwa 3 lata, z możliwością dwukrotnego odnowienia. Rada pełni rolę głosu doradczego we wszystkich sprawach związanych z działalnością sanktuarium, jego rozwojem i życiem wspólnoty kapelanów, księży, diakonów i zakonników posługujących w sanktuarium⁵⁵.

Innym organem w strukturze Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes jest rada ds. ekonomicznych sanktuarium. Posiada ona następującą strukturę: radzie ds. ekonomicznych sanktuarium przewodniczy biskup diecezji Tarbes i Lourdes. Oprócz rektora, który jest jej członkiem z mocy prawa, w jej skład wchodzi co najmniej pięć, a najwyżej dziesięć osób, mianowanych przez biskupa diecezji Tarbes i Lourdes, które posiadają rzeczywiste kompetencje w sprawach ekonomicznych, jak również w prawie cywilnym, i które wyróżniają się uczciwością, bez jakiegokolwiek możliwego konfliktu interesów, zwłaszcza z działalnością sanktuarium. Członkowie są mianowani na okres 3 lat, z możliwością dwukrotnego przedłużenia. Każdy członek może być odwołany przez biskupa diecezji Tarbes i Lourdes, z uzasadnionej przyczyny, po uprzednim zaproszeniu zainteresowanego do przedstawienia swoich uwag. Rada ds. ekonomicznych sanktuarium zbiera się co najmniej trzy razy w roku na wezwanie biskupa diecezji

⁵⁵ SNND, art. 11.

Tarbes i Lourdes. Dyrektor sanktuarium jest zapraszany do udziału, gdy jest to konieczne⁵⁶.

Rada ds. ekonomicznych sanktuarium posiada następujące zadania: członkowie są związani przepisami księgi V KPK dotyczącymi dóbr doczesnych Kościoła, w szczególności kan. 1282-1289 KPK, określającymi prawa i obowiązki zarządców dóbr kościelnych. Rada doradza rektorowi i innym osobom odpowiedzialnym za administrację Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes w sprawach zarządu ekonomicznego i finansowego. Analizuje i zatwierdza sprawozdania finansowe za miniony rok, budżet na nadchodzący rok i związane z nimi sprawozdania. Czuwa nad przestrzeganiem specyficznych celów majątku Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes. Decyduje o wykonaniu aktów administracji nadzwyczajnej (kan. 1276 KPK). Akty administracji nadzwyczajnej wymagają zgody rady ds. ekonomicznych sanktuarium. Akty nadzwyczajnego zarządzania to te, o których mowa w normach uzupełniających Konferencji Episkopatu Francji, przyjętych w zastosowaniu kan. 1277 KPK. W przypadku alienacji dóbr, których wartość mieści się między minimalnym i maksymalnym progiem ustalonym przez Konferencję Episkopatu Francji, wymagana jest zgoda rady ds. ekonomicznych sanktuarium i rady ds. sanktuarium. Powyżej progu maksymalnego wymagana jest zgoda Stolicy Apostolskiej⁵⁷. Zgoda Stolicy Apostolskiej jest również wymagana w przypadku alienacji czegokolwiek, co zostało przekazane Kościołowi na mocy ślubu, lub cennych przedmiotów ze względu na ich wartość artystyczną lub historyczną (kan. 1292 § 2 KPK)⁵⁸. Trzeba dodać, że na płaszczyźnie cywilnej większość nieruchomości, którymi dysponuje sanktuarium, jest własnością Diecezjalnego Stowarzyszenia Tarbes i Lourdes, bez uszczerbku dla jakichkolwiek przyszłych zmian⁵⁹.

⁵⁶ SNND, art. 12 § 1.

⁵⁷ KPK, kan. 1292 § 2.

⁵⁸ SNND, art. 12 § 2.

⁵⁹ SNND, art. 15.

W tym miejscu należy także zwrócić uwagę, że dobra doczesne sanktuariów są dobrami kościelnymi, jeśli sanktuarium jest publiczną osobą kościelną lub jeśli, nie posiadając własnej osobowości, należy do publicznej osoby kościelnej. Jeśli sanktuarium ma status prywatnej osoby prawnej lub należy do takiej jednostki organizacyjnej, to jego dobra nie są dobrami kościelnymi i podlegają statutom zgodnie z kan. 1257 § 2 KPK, ale władza kościelna ma obowiązek i prawo czuwać nad nimi, aby były dobrze wykorzystywane do celów sanktuarium⁶⁰. Ponieważ każde sanktuarium jest miejscem świętym dla celów kultu i religii, władza kościelna, zgodnie z kan. 1213 KPK, ma kompetencje, aby domagać się przestrzegania dyscypliny w miejscach świętych, organizować opiekę duszpasterską i czuwać nad właściwym wykorzystaniem ofiar i jałmużn.

W sanktuarium Matki Bożej z Lourdes istnieje urząd dyrektora sanktuarium, który jest mianowany przez biskupa diecezji Tarbes i Lourdes, na wniosek rektora i po konsultacji z radą ds. ekonomicznych sanktuarium, na pięcioletnią kadencję, odnawialną nie więcej niż dwa razy. Dyrektor musi być kompetentny zarówno w sprawach ekonomicznych, jak i w prawie cywilnym oraz odznaczać się uczciwością, bez jakiegokolwiek konfliktu interesów, w szczególności z działalnością sanktuarium. Jego urząd jest nie do pogodzenia z funkcją ekonoma diecezjalnego diecezji Tarbes i Lourdes. Dyrektor obowiązany jest respektować kan. 1282-1289 KPK, określające prawa i obowiązki zarządców dóbr kościelnych. Biskup diecezji Tarbes i Lourdes udziela mu misji kanonicznej, a na prośbę rektora skierowaną do biskupa diecezji Tarbes i Lourdes i po zasięgnięciu opinii rady ds. ekonomicznych sanktuarium, może on zostać odwołany przez biskupa z ważnych powodów, po uprzednim wezwaniu zainteresowanego do przedstawienia swoich uwag. Dyrektor sanktuarium ds. ekonomicznych jest odpowiedzialny za zwykłą administrację sanktuarium w ramach wytycznych budżetowych ustalonych przez radę ds. ekonomicznych sanktuarium. Przygotowuje sprawozdania finansowe za dany rok budżetowy, raporty z tych sprawozdań

⁶⁰ J. MARTÍN DE AGAR, *Comentario de los cán. 1230-1234*, dz. cyt., s. 1856.

oraz budżet na następny rok do zatwierdzenia przez radę ds. ekonomicznych sanktuarium. Dyrektor zarządza majątkiem sanktuarium z należytą starannością i nadzoruje gromadzenie zasobów. Składa on codzienne raporty rektorowi i przedstawia ogólne sprawozdanie z zarządzania radzie ds. ekonomicznych sanktuarium⁶¹.

Sanktuarium w Lourdes jest ogromnym ośrodkiem pielgrzymkowym i przyjmuje co roku ok. 6 milionów wiernych. Nic więc dziwnego, że do jego prawidłowego funkcjonowania potrzeba dużej ilości pracowników i wolontariuszy. Tę kwestię uwzględnia statut sanktuarium. Artykuł 14 statutu został wobec tego zatytułowany „Osoby w służbie Sanktuarium i «kapelani»”.

Kapłani, diakoni i zakonnicy są powoływani do posługi w Sanktuarium w celu pełnienia misji duszpasterskich przez biskupa diecezji Tarbes i Lourdes. Ta wspólnota, której moderatorem jest rektor, ma troszczyć się o międzynarodowy wymiar sanktuarium, zapewniając pielgrzymom niezbędne przyjęcie i wsparcie ze strony duchownych i zakonników zgodnie z ich językiem i kulturą. Niektórzy z nich mają status „kapelanów” mianowanych, zgodnie z art. 9 statutu. Do tych kategorii podmiotów mają zastosowanie normy kodeksowe regulujące sposób przenoszenia, odwoływania i pozbawiania urzędów (kan. 190-196 KPK). Zadania, czas trwania upoważnień i elementy życia wspólnego tych osób i „kapelanów” są określone przez przepisy wewnętrzne. Do osób posługujących w sanktuarium zalicza się także pracowników etatowych, wolontariuszy i pracowników szpitali⁶².

Ze względu na liczbę chorych przebywających w Lourdes i uzdrowień, które miały i mają miejsce od początku objawień, w sanktuarium utworzono „Biuro Badań Medycznych”. Podlega ono własnym przepisom, które gwarantują autonomię analiz naukowych. Przewodniczący Biura Badań Medycznych jest mianowany przez biskupa diecezji Tarbes i Lourdes, zgodnie z przepisami prawa. Międzynarodowa Komisja Medyczna Lourdes (CMIL) spotyka się regularnie i decyduje, na podstawie przypadków przedstawionych przez komisję

⁶¹ SNND, art. 13.

⁶² SNND, art. 14 § 1-4.

medyczną, czy możliwe wyleczenie jest rzeczywiście „niewyjaśnione w obecnym stanie wiedzy naukowej”⁶³.

Zakończenie

Statut Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes dość szczegółowo, choć w sposób ramowy ukazuje strukturę kanoniczną tego ośrodka. Ukazuje się szczególną przyczynę pobożności – objawienia maryjne św. Bernadecie w grocie w Lourdes – z powodu której pielgrzymują tam każdego roku tłumy wiernych. Wiele miejsca poświęca się organizacji, trosce o majątek oraz przedstawia się osoby odpowiedzialne za sanktuarium i jego pracowników. Odnośnie do posługujących w tym miejscu kultu stwierdza się, że „zadania, czas trwania upoważnień i elementy życia wspólnego tych osób i »kapelanów« (posługujących w sanktuarium) są określone przez przepisy wewnętrzne”. Jest to przepis zbyt ogólny. Wydaje się, że powinno się wyraźnie ukazać w statucie konieczność formacji, tej początkowej, a szczególnie stałej tych osób, formacji specyficznej, w duchu charyzmatu tego sławnego sanktuarium, choć szczegółowe przepisy winny się znaleźć w normach wewnętrznych tego ośrodka. Biskupi francuscy z realizmem dopuszczają możliwość modyfikacji statutu, która może być zaproponowana przez radę episkopatu ds. sanktuarium w Lourdes w odpowiedzi na rozwój sytuacji i ze względu na troskę o potrzeby duszpasterskie Sanktuarium Matki Bożej z Lourdes.

Bibliografia

Źródła

Codex Iuris Canonici Pii X Pontificis Maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus (27.05.1917), AAS 9 (1917), pars II, s. 1-593.

Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus (25 Ianuarii 1983), AAS 1983, pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez papieża Jana Pawła II w dniu 25 stycznia 1983 roku*. Stan prawny na dzień 18 maja 2022 roku. Zaktualizowany przekład na język polski, Pallottinum, Poznań 2022.

⁶³ SNND, art. 14 § 5.

- COETUS STUDIORUM «DE LOCIS ET DE TEMPORIBUS SACRIS DEQUE CULTU DIVINO», *Adunatio diei 6 octobris 1979*, Communicationes 12(1980) 2, s. 319-387.
- CONGREGATIO DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM, *Direttorio su pietà popolare e liturgia. Principi e orientamenti* (17.12.2001), Città del Vaticano 2002, tekst polski: KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania* (17.12.2001), Poznań 2003.
- CONGREGAZIONE DEL CLERO, *Santuari configurazione giuridica e dimensione pastorale* (19 novembre 1998), https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccclergy/documents/rc_con_ccclergy_doc_19111998_santuari_it.html – (dostęp 1.05.2025).
- CONGREGAZIONE PER IL CULTO DIVINO, *Orientamenti e proposte per la celebrazione dell'anno mariano*, (3.04.1987), Notitiae 23(1987), s. 342-396, tekst polski: KONGREGACJA KULTU BOŻEGO, *Wskazania i propozycje obchodu Roku Maryjnego*, (3.04.1987), Wiadomości Urzędowe Diecezji Opolskiej 43(1988) 1-2, s. 53-94.
- ÉVÊQUE DE TARBES ET LOURDES, *Rapport sur la célébration communautaire de l'onction des malades dans les sanctuaires de Notre-Dame de Lourdes*, Notitiae 6(1970) 50, s. 24-33.
- FRANCESCO, *Sanctuarium in Ecclesia* (luty 2017). List Apostolski, AAS 109(2017), s. 337.
- Sakrament chorych. Obrzędy i duszpasterstwo, Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, Katowice 1998, s. 14-28.
- Statuts canoniques du sanctuaire national Notre-Dame de Lourdes. Loi particulière*, Bulletin Officiel 17 février 2021, nr 66, s. 9-23.

Literatura

- ADAMCZYK J., *Kanoniczna figura pielgrzyma w korelacji z duszpasterstwem poprzez sanktuarium*, Sandomierz 2011.
- BROSSA X., *Régimen jurídico de los santuarios en el CIC*, Pontificium Athenaeum Sanctae Crucis, Roma 1996.
- CALVI M., *I santuari nel nuovo Codice di diritto canonico*, Quaderni di diritto ecclesiale 2(1989) 2, s. 181-187.
- DUDZIAK J., *Prawno-kanoniczna koncepcja sanktuarium*, Tarnowskie Studia Teologiczne 9(1983), s. 60-73.
- FELICIANI G., *La disciplina canonica dei santuari*, Aedon. Rivista di arti e diritto on line 2(2003), www.rivisteweb.it/doi/10.7390/10032 – (dostęp 25.04.2025).
- FOX J., *Notes on the Canonical Status of Shrines*, Notitiae 28(1992) 4, s. 261-269.
- JOUGAN A., *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992.
- MARTÍN DE AGAR J., *Comentario de los cán. 1230-1234*, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, t. 3, cz. II, wyd. 3, Pamplona 2002.

- ROSELL C., *Santuarios y Basílicas en el Derecho canónico vigente*, Efemérides Mexicana 6(1988) 17, s. 157-190.
- SOBAŃSKI R., *Komentarz do 94-123*, w: J. Krukowski, R. Sobański, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1, Księga I. Normy ogólne, Poznań 2003, s. 160-201.
- ZUBERT B., *Sakrament namaszczenia chorych. Próba wykładni obowiązujących przepisów kodeksowych*, *Roczniki Nauk Prawnych* 5(1995), s. 17-48.

STATUS PRAWNO-KANONICZNY SANKTUARIUM NARODOWEGO MATKI BOŻEJ Z LOURDES

Streszczenie: Opracowanie jest próbą przybliżenia statusu prawno-kanonicznego sanktuarium narodowego Matki Bożej z Lourdes w świetle jego statutu. Autorzy artykułu pragną ukazać tożsamość i specyfikę wspomnianego sanktuarium, którą tworzy „szczególna przyczyna pobożności” – objawienia maryjne św. Bernadette w grocie w Lourdes – z powodu której pielgrzymują tam każdego roku tłumy wiernych. Dalej przedstawia się misję sanktuarium, osoby i organy odpowiedzialne za funkcjonowanie tego ośrodka pielgrzymkowego oraz relację sanktuarium do władzy kościelnej: miejscowego biskupa diecezjalnego i Konferencji Episkopatu Francji.

Słowa kluczowe: sanktuarium, biskup, konferencja biskupów, pielgrzymki, aprobat

THE LEGAL-CANONICAL STATUS OF THE NATIONAL SHRINE OF OUR LADY OF LOURDES

Summary: The study is an attempt to introduce the legal-canonical status of the national shrine of Our Lady of Lourdes in light of its statute. The authors of the article seeks to show the identity and peculiarity of the said shrine, which is formed by a “special cause of devotion” – Marian apparitions to St. Bernadette in the grotto at Lourdes – because of which crowds of the faithful make pilgrimages there every year. It goes on to outline the mission of the shrine, the persons and bodies responsible for the operation of this pilgrimage center, and the relationship of the shrine to ecclesiastical authority: the local diocesan bishop and the Episcopal Conference of France.

Keywords: shrine, bishop, bishops' conference, pilgrimage, approval (*tum. M. Łoś*).